

שבת הראי"ה

ליקוטים מתורתו של הצדיק והחסיד, מרא דארעא דישראל, שר התורה ורועה ישראל
רבי אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל

יוצא לאור ע"י ארגון 'אור האורות' להפצת תורת הגה"צ הראי"ה קוק זיע"א ♦ שאלות ותגובות ניתן לשלוח לכתובת: רח' הרב צבי יהודה 6 דירה 3 בת-ים, או בדוא"ל: reiyaa@gmail.com
או להתקשר למספר: 0546573528 ♦ תרומות ניתן להפקיד בבנק הדואר חשבון מס' 20778885 ♦ ניתן לקרוא את העלון גם באתר: il www.yeshiva.org ♦ ניתן לקבל את העלון במייל מדי שבוע

אורות הפרשה

וביום השמיני ימול בשר ערלתו ויב, ג.

אמרו חז"ל כי כל מצוה שנאמרה לבני נח ונשנית בסני, לזה ולזה (ליהודים ולגויים) נאמרה. ושאלו, והרי מילה נאמרה לבני נח ("ואתה את בריתי תשמור", בפרשת לך לך) ונשנית בסני "וביום השמיני ימול", ומצות מילה לא נאמרה לבני נח! אלא פסוק זה בא לצוות למול ביום השמיני, ואפילו בשבת. וצריכים לבאר, מפני מה מצוות מילה עדיפה יותר מהשבת?

אלא, כוחם המיוחד של ישראל הוא שגם דברים המנוגדים לקדושה, יכולים הם להפכם אל קדושה. זה מה שנוצר בוהר על הקול היוצא ממתבתא דרקייע "מאן מנכון די חשוכא מהפכין לנהורא, וטעמין מריא למתיקא, עד לא ייתון הכא". רעיון זה מוזכר גם בערכין [דף ו.] "עכור" שהפריש תרומה, טעונה גניזה. חיישינן שמא לבו לשמים". כלומר סתם מחשבת גוי כי מה שמפריש הוא נמסר לגבוה, ואין לאדם שום אפשרות להשתמש בדבר. לכן היסוד של "כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים" לא מובן להם. ובודאי אינם יכולים להשיג משמעות של אכילת קדשים קלים ע"י הבעלים עצמם. מכאן מה שדרשו חז"ל [נבחים קטז]. "עורי צפון ובואי תימן, תתנער אומה

שמעשיה בצפון (שמקריבים עולה, המובאת לצפון עזרת המקדש) ותבוא אומה שמעשיה בצפון ובדרום" (ישראל שמקריבים בין עולות ובין שלמים, שהם אף בדרום העזרה).

שבת היא מעין עוה"ב, כלומר היא הכשרה והכנה לעוה"ב. היא השתמשות בעולם של נפרדים, כדי להגיע לעולם של אחדות. "מה גדלו מעשיך ד", נאמר ב'מזמור שיר ליום השבת'. כי זה ההבדל בין "מה רבו מעשיך ד", ספירת הפרטים, לבין "מה גדלו", דבר אחד והוא גדול. הראשון שייך לעולם הפרטים, והשני לעולם האחדות. רק לישראל יש שבת, כי כל הריבוי של קודש וחול, של חומר ופסולת, לא שייך לעולם הנצח, עולם האחדות. שבת שלנו היא הכנה לחיי עוה"ב. אבל יסוד המילה [להשתמש בברית קודש לשם שמים], הפיכת חושך לאור, מר למתוק, חול לקודש, הם הם יסודות עוה"ב עצמו. ולכן מילה דוחה שבת, כי ערכיה הם למעלה מערכי השבת. "וביום השמיני", אפילו בשבת [מין הראי"ה, 'שמועות ראי"ה' פרשת תזריע עיי"ש].

אורות הראי"ה

מרן הראי"ה ור' אליהו לנדא – נכד הגר"א (ב')

הסכמת הגרי"מ חרל"פ לאדרת אליהו

אחד הספרים שהוציא ר' אליהו, היה ספר 'אדרת אליהו' – ובו ביאור הגר"א על גבולות הארץ המובאים בספר יהושע. לפני הוצאת הספר הוא ניגש אל ידידו הגרי"מ חרל"פ, וביקש ממנו הסכמה להוצאת הספר. הגרי"מ נענה לבקשה, ונתן בידו הסכמה ארוכה ועמוקה, ובתוכה כתב דברים יסודיים הן ביחס לגר"א ותורתו, והן ביחס למשמעותם המיוחדת של ספר יהושע וגבולות הארץ. וזו לשון ההסכמה:

"בעזה"י, ז' אדר תרצ"ט.

מאז עיר וקדיש מן שמיא נחית, כ"ק מרן הגר"א זצוק"ל זי"ע, והאיר עיני בית ישראל בתורתו ובקדושתו, כמהים המה כל בית ישראל לתורת אמת היוצאים מן המעיין קודש קדשים, וגם טיפה אחת ממי מימיו מקבלים אותה בצמאון כאילו לא טעמו טעם מים מימיהם, ביודם ובהכירם שכל מילה והגה שנבע ממנו, לא באקראי אמרם, וכולם הם כנתינתן מסיני.

מתוך שנתקיימו בו "עפעפיד יישרו נגדך", וכל התורה נגולה לפניו כשמלה ברורה בכל עת ועונה ובכל עבר ופינה, הנה כל הגה מהגות דברי קודשו ספוג בתמצית רוח כל התורה כולה לעומקה ולרחבה, לכל אופקה ולכל מכמנותיה וסתרי סתריה. וכשם שבתורה שבכתב כל אות כוללת בה מכל אותיות התורה, ומשו"ה ספר תורה שחסר בה אות אחת פסולה, שחסרון אות אחת הוא בעצם חסרון בכל, כן גם בתורה שבעל פה, כל מרבית הלכותיה ואגדותיה כלולות זה בזה, וחסרון ידיעה אחת מידיעות תורתנו הקדושה הוא באמת חסרון בכל, וחסיד קדוש כמרן הגר"א זצוק"ל הוא שזכה להקשיב בכל ידיעה וידיעה את כל התורה כולה, הארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים, ולא אמר דבר מעולם שלא היה בו

הגאון ר' אליהו לנדא זצ"ל
נין ונכד להגר"א

פרק ב':

הוצאת כתבי הגר"א

בשבוע שעבר סיפרנו את קורות חייו של ר' אליהו לנדא זצ"ל, נין ונכד להגר"א. הזכרנו בקצרה את מפעליו השונים: הוצאה לאור של כתבי הגר"א ותלמידיו, ישוב הארץ, והקמת כולל סלונים. הבאת גם את סיפוריו של ר' אליהו על תורת הגאולה של הגר"א, כפי שקיבלה גדולי תלמידיו, שר' אליהו לנדא נמנה על צאצאיהם. השבוע נראה בהרחבה את עיקר מפעלו של ר' אליהו לנדא, עליו הוא מסר את נפשו: הוצאה לאור של כתבי הגר"א ותלמידיו.

השתדלות ומסירות למען הגר"א

כבר בצעירותו, בעת לימודיו בישיבת 'עץ חיים', עסק ר' אליהו בהדפסת ספרים. הוא הקים חברה בשם 'למען ציון', ובמסגרתה ייסד בית חרושת ראשון לעשיית ספרים. במשך חמישים שנה הוציא ר' אליהו למעלה מחמישים ספרים, ביניהם כל הספרים של סבו הגר"א מוילנא, וספרים נוספים של צאצאיו ותלמידיו. עבודה זו נעשתה במסירות נפש על אף בעיות כספיות חמורות. הוא נזקק לעזרתם של גדולי ישראל בארץ ובחול"ל שחתמו על

התכללות הכל, גם בנגלה וגם בנסתר. ואף גם אלה המתקרבים אל רוח קודשו בקדושה ובטהרה, ועוקבים על סדרי מהלכו בקודש, להתכלל כולו במאור התורה ולקיים כל מילי דרבנו, זוכים לטעום טעם לשד השמן מספיגת כל התורה הנקשבת מכל הגה ומילה של אור תורת אמת של מרן הגר"א זצוק"ל, אשרי לזוכים לכך!

ולחיות שבכלל נתינת התורה – שבכתב ושבועל פה, לתקן את כל הקלקולים שנגרמו ע"י החטא הכללי, ושכל הקלקולים נמשכו ממנו, והתורה היא עץ החיים אשר כל הנהנה מזיוו הוא חי לעולם, על כן זו הייתה גם כל משאת נפשו של מרן הגר"א זצוק"ל, לתקן עולם במלכות שדי, להחזיר עטרה ליושנה כלפני החטא ולגלות זיהרא דאדם קדמאה. והנה אמרו חז"ל בנדרים: אלמלא לא חטאו ישראל, לא ניתן להם אלא חמישה חומשי תורה וספר יהושע בלבד, שערכה של ארץ ישראל הוא ע"ש, והכוונה כי אלמלא החטא היו האותיות של החמישה חומשי תורה מזהירים כזוהר הרקיע, על ידי ערכה של ארץ ישראל, ומאירים כספירים נגד עפעפי כל אחד מישראל, להשיג על ידם את כל תורה שבעל פה הגנוזה בתורה שבכתב, לפיכך שם מרן הגר"א זצ"ל להתוות לפנינו את הגבולים של ספר יהושע שערכה של ארץ ישראל הוא, וכמו כן התווה לפנינו צורת הבית האחרון שירד כבר בנוי מן שמים, למען נסתכל בצורתו ויוחקו בקרבנו כל גזי המכמונות, פלאי פלאות האורות העליונות אשר צורת הבית מכוונת אליהן, וזה יסגל אותנו לגאולת עולמים.

וכמה מעלות ותודות הננו חייבים לכבוד האי גברא יקרא, מטעם נאמן של מרן הגר"א זצ"ל ושמו בקרבנו, הרה"ג מו"ה אלי' לנדא שליט"א, אשר כל כתי"ק של מרן זצ"ל הייתה לו למורשה מאת אביו הרה"ג הצדיק ר' אלעזר זצ"ל, אשר ירשם מאביו הגאון ר' יעקב משה זצ"ל, בנו של הגאון חכם הרי"ם מוהר"ר אברהם זצ"ל בנו של מרן זצ"ל, ועתה הנה נשאו ליבו לקבץ על יד הנ"ך את כל דברי הגר"א זצ"ל, בשם 'אדרת אליהו', שבו יכנסו כל ביאור הגבולים על ספר יהושע, ונלוה עליהם ספר מסעות ישראל מכבוד זקנו הגאון ר' יעקב משה זצ"ל, שזכה לבארם עפ"י יסודות הקודש של מרן הגר"א זצ"ל, וגם צורת הבית האחרון שיבנה בב"א.

מי יתן וימצאו גואלים לתת את האפשרות בידי הרה"ג ר' אליהו הנ"ל להמשיך את עבודת קדשו בספרי וכתבי מרן הגר"א זצ"ל, כדי להנות את העולם בדברי אלוקים חיים המאירים כצאת השמש בגבורתה, וכל חובבי תורת אמת יביאו ברכה לתוך ביתם, ובזכות זה נזכה מהרה לביאת אליהו הנביא המבשר" [מובא בספר 'ברכת מרום' עמ' נא].

משמעותם הרוחנית של גבולות הארץ

את חשיבות הלימוד והידיעה בגבולות הארץ ניתן לראות מהעובדה כי בין כתבי הגר"א הראשונים שהודפסו ע"י בני הגר"א ר' יהודה ליב ז"ל ור' אברהם ז"ל ותלמידו נאמן ביתו רבי מנחם מנדל משקלוב ז"ל – היה ביאור הגר"א לספר יהושע שנדפס בשנת תקס"ב (ארבע שנים אחרי פטירת הגר"א זצ"ל) בשם 'צורת הארץ לגבולותיה סביב', ואח"כ הודפס בוילנא שנת תר"ח עם ביאור רש"י ותרגום אשכנזי ומשם העתיקוהו מדפיסי המקראות גדולות.

וז"ל הגרמ"מ משקלוב (תלמיד הגר"א) בספרו 'מים אדירים': "וארץ ישראל הוא מסומן במצריה להבדיל בין טומאה לטהרה. ארץ העמים היא טמאה וארץ ישראל היא טהורה ונקיה מכל טומאה וכן התורה היא החכמה היא המצר של החכמה וגבוליה בפרטות להבדיל בין קודש לחול בין טהור לטמא בין אסור למותר בין כשר לפסול. וארץ ישראל במצריה וכן התורה במצריה הם ירושתנו עליהם אין להוסיף ומהם אין לגרוע" וכו' עיי"ש נדף כקנ. הוצאת 'המסורה'.

הגרי"מ חרל"פ: "לגאול את התנ"ך"

במשך השנים לאחר פטירת הגר"א, עסקו תלמידיו ושוני משנתו בהוצאת ספרי ביאורים על התנ"ך בכלל ועל פירושו של הגרי"א לתנ"ך בפרט. מרן הראי"ה ותלמידו הגרי"מ חרל"פ עודדו ועזרו את העוסקים במלאכה חשובה זו – מתוך הכרתם בנחיצותה המיוחדת בדורנו – ואף צפרו את הסכמותיהם לכך.

כך למשל בשנת תרס"ה הוציא רבי זאב וולף גרוסמן זצ"ל את הספר 'לוח חשבון השנים של מלכי ישראל ויהודה'. רבי זאב וולף התגורר בירושלים, והיה ידוע לירא שמים גדול ועושה חסד. הוא ביקש מהרב שיכתוב לו הסכמה לספרו, והרב נענה לכך ונתן בידו הסכמה חמה: "הנה הלום ראיתי אחד מבני ציון היקרים... מו"ה זאב וואלף גרוסמן יצ"ו... שכעת נדבה רוחו והוציא לאור הדפוס את הלוח של רבינו הגר"א ז"ל ע"ד חשבון השנים של מלכי ישראל ויהודה, והוסיף ללקט רשימת

הנביאים וזמנם, אמינא לפועלא טבא יישר, ומה טוב הוא להרגיל את הילדים הלומדים תנ"ך מילדותם, לשנן את ידיעת דברי ימינו, מלכינו ונביאנו, ע"פ העולה מדברי כתבי קודש, כאשר התווה כבר לפנינו רבינו הגר"א זצ"ל, ובהו יוסיפו אומץ לשקידה ובינת לב לתורה ולתעודה וחפץ ד' בידם יצליח" [הסכמות הראי"ה פרק ה עמ' 7].

ביארת ימים (שנת תש"ב) התנ"ך המצוי בבתי ישראל היה במהדורה שישאה ע"י המסיון הנוצרי. ר' אליהו לנדא כאב על כך מאוד, ולא נח עד שעלה בידו להדפיס תנ"ך מקורי על טהרת הקודש. הוא השקיע עבודה רבה ויגיעה עצומה, ודאג שהתנ"ך יהיה מדוייק ביותר [ירושלים העתיקה עמ' 212].

כשסיים ר' אליהו את עבודתו, פנה לגרי"מ חרל"פ זצ"ל, וביקש ממנו הסכמה למפעלו. הגרי"מ שמח מאוד על הרעיון החשוב וביצעו הטוב, וכתב הסכמה נלהבת לכך. וכך כותב הגרי"מ בהסכמתו על חשיבות הענין להוציא מחדש התנ"ך, "שיהיה הולך ונדפס בארץ הקודש, בהר הקודש בירושלים, בידים קדושות וטהורות, ולא רק צילום ממה שנדפס בחול, אלא גם הורתו וגם לידתו בקדושה". הגרי"מ לא מסתפק בברכה כללית, אלא מרחיב ומפרט את המשמעות העמוקה של 'גאולת התנ"ך', כלשונו, ואף מדגיש את עובדת היות ר' אליהו לנדא צאצא ישר של רבינו הגר"א:

"ומה מאוד עלינו להיות אסירי תודה לכבוד ידידנו הרה"ג מוהר"ר אלי' לנדא שליט"א, נין ונכד מאוד עינינו ומאור כל בית ישראל רבינו הגר"א זצוק"ל, שלקח לבבו הטהורה והנאמנה לדאוג על זה, והכין ועדת הוצאת התנ"ך ארץ ישראל. ולמותר הוא להעיר שביאור לעזראו בקודש, כי מי ומי מבית ישראל אשר עמדו אבותיו על הר סיני, ומי המצפה לשיבת ישראל וגאולת קודשו, אשר לא יתמוך ברעיון הקדוש הלה, לגאול את התנ"ך. כולנו כאחד יחד, כל בית ישראל נעמוד לימינם, והיה ד' איתנו, ויחיש גאולתנו ופדות נפשנו במהרה בימינו בקרוב. המדבר בצדקה, מקוה לאור ישעו וחסדו, יעקב משה חרל"פ" [ברכת מרום עמ' 7].

בקיאותו של הראי"ה בתורת תלמידי הגר"א

לפני מספר חודשים סיפרנו בהרחבה על השפעתה של תורת הגר"א, בהלכה ובמחשבה, על מרן הראי"ה. השבוע נביא סיפור נוסף, הממחיש לנו את בקיאותו המופלאה של הראי"ה בתורת הגר"א ותלמידיו.

סיפר הרב שמחה שלמה לוי"ן שליט"א (שזכה לפגוש את מרן הראי"ה ולשמוע תורה מפיו), ששמע מאביו הגה"צ רבי אריה לוי"ן זצ"ל "הצדיק הירושלמי", שבשעה שביקר מרן הראי"ה את האדמו"ר מחב"ד הריי"צ זצ"ל, שבא לביקור בארץ, נלוו אליו רבי אריה וחתנו הגאון רבי שמואל יודלביץ זצ"ל. כשרצו להיכנס לחדרו של האדמו"ר, ניסו שמי האדמו"ר למנוע מרבי אריה להכנס, אך הראי"ה אמר להם: "יזכי כך עושיך לבני לוי"ה?" [עפ"י חולין ו]. אחרי שנכנסו, החלו שני גדולי העולם לשוחח, ותוך כדי הדברים נסובה השיחה על אדמו"ר חב"ד, ועל האדמו"ר האמצעי זצ"ל, שהיה עמקן גדול בחסידות ובקבלה, וקשה היה לנתק אותו ממחשבותיו הטהורות, אבל בדבר "גשמי" אחד היה מתעניין, והוא חכמת הרפואה. ידיעותיו בתחום זה היו מופלגות. בתוך כדי הדברים הביא האדמו"ר דוגמא לבקיאותו העמוקה במדע הרפואה, והיא שהאדמו"ר האמצעי גילה עצב מיוחד מאחורי הראש, המשפיע על כל תפקודו של המוח והאדם בכלל, ותגלית זו טרם נודעה לחכמי הרפואה של אז, ורק כיום גילו זאת הרופאים. כששמע זאת הראי"ה, נענה ואמר שעוד קודם לאדמו"ר האמצעי נתגלה עצב זה. נתפלא האדמו"ר על זה, ומרן הראי"ה השיב, שישנו ספר קטן של אחד מתלמידי הגר"א הגאון רבי יצחק מאיביא זצ"ל שיהיה גאון וקדוש, ובספר זה מדבר הוא על עצב זה שבראש... [ע"פ שיחת אבות, פירושים, פרק ה'].

בשבועות הבאים נספר בהרחבה על הקמת 'בית מדרש אליהו' ע"י ר' אליהו לנדא, בסיועו של מרן הראי"ה

העלון יוצא לאור
בסיוע 'דְבָרֵי שִׁיר' –
הדוכן שלך לספרי
קודש ומוסיקה יהודית.
סניף ראשי:
תחנה מרכזית
ירושלים.
פלאפון: 0524797380

תרבות יהודית מקורית